

БӨЛІМ: БАЛАБАҚША

Ойын әрекетінің баланың дамуына әсері

ЖАРИЯЛАНДЫ
05.01.2026СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/186423/>**Доскулова Гульмира Кульбаевна**

Тәрбиеші.

Ақтөбе облысы, Темір ауданы, Кеңқияқ ауылы

«Ақбота» бөбекжай -балабақшасы.

КІРІСПЕ

ектепке дейінгі балалық шақ – тұлғаның негізі қаланатын, мінез-құлық, ойлау, қарым-қатынас дағдылары қалыптасатын аса жауапты кезең. Осы кезеңдегі басты жетекші іс-әрекет — ойын. Ойын арқылы бала айналасындағы әлемді танып, өзінің мүмкіндіктерін байқап, сезімін білдіреді, үлкендер өмірін үлгі ретінде қабылдап, оны өз тәжірибесінде қайталай бастайды.

Ойын – жай ғана көңіл көтеру емес, ол баланың ақыл-ойын, тілін, эмоциясын, қимыл-қозғалысын, әлеуметтік мінез-құлқын дамытатын табиғи тәрбие құралы. Сондықтан балабақшада ойын әрекетін мақсатты ұйымдастыру — педагог жұмысының маңызды бағыты.

НЕГІЗГІ БӨЛІМ

1. Ойынның педагогикалық мәні

Ойын баланың ішкі белсенділігін оятады. Ол өз қызығушылығы негізінде әрекет етеді, қателесіп көріп, қайта түзетеді, шешім іздейді. Осы үдерісте бала ойлануды, салыстыруды, себеп-салдарды түсінуді үйренеді. Ойындық жағдаяттар баланың қиялын, елестету қабілетін дамытады, жаңа рөлге еніп, өзіне таныс емес мінез үлгілерін байқап көруге мүмкіндік береді. Мұндай тәжірибе кейінгі өмірде түрлі жағдайға бейімделуді жеңілдетеді.

Баланың тілі де ойын барысында қалыптасады: ол келіседі, сұрақ қояды, жауап береді, оқиғаны баяндайды. Осылайша сөздік қоры молайып, сөйлеу мәнері анықталады.

2. Ойынның әлеуметтік-эмоциялық дамуға ықпалы

Ойын – баланың басқа адамдармен қарым-қатынас жасауды үйренетін кеңістігі. Бірге ойнау кезінде балалар келісуді, кезек күтуді, ережені сақтауды, бір-бірінің пікірін ескеруді меңгереді. Ұжымдық ойындарда өзара көмек, жанашырлық, жауапкершілік сияқты қасиеттер біртіндеп қалыптасады. Бала ренішін білдірудің, қуанғанын бөлісудің қабылданған тәсілдерін үйренеді, эмоциясын басқара бастайды.

Ойын кейде баланың ішкі уайымын, қорқынышын жеңілдететін қауіпсіз арнаға айналады. Педагог дұрыс бағыт берген жағдайда ойын — тәрбиелік ықпалы жоғары психологиялық қолдау құралы.

3. Танымдық және шығармашылық дамудағы рөлі

Ойындық әрекет зерттеу қызметімен тығыз байланысты. Бала заттардың қасиетін байқап көреді, сұрақ қояды, бақылау жүргізеді. Осылайша танымдық қызығушылығы артады, жаңа білімге ұмтылысы күшейеді.

Шығармашылық ойындарда бала еркін қиялдап, бейнелер ойлап табады, оқиға құрастырады. Бұл қабілеттер кейін оқу іс-әрекетінде, жазуда, сурет салуда және басқа да салаларда жемісін береді.

4. Тәрбиешінің ойын әрекетін ұйымдастырудағы рөлі

Ойын өзінен-өзі пайдалы бола салмайды — оны педагог сауатты ұйымдастырғанда ғана тәрбие құралына айналады.

Тәрбиеші ойынды мақсатқа бағыттап жоспарлайды, мазмұнын балалардың жас ерекшелігі мен мүмкіндігіне сай таңдайды, ойынды байытып, жаңа рөлдер енгізеді, дау-жанжал туындаса, мәдени жолмен шешуге бағыттайды. Сонымен бірге ол балалардың бастамасын қолдап, шамадан тыс бақылауға жол бермей, еркіндік пен тәртіптің тепе-теңдігін сақтайды. Осылайша ойын — тәрбиеші мен бала арасындағы серіктестікке негізделген әрекетке айналады.

5. Ерекше білім беруді қажет ететін балалар үшін ойынның маңызы

Оңалту орталығына және инклюзив топтарға баратын балалар үшін ойын — бейімделудің, қарым-қатынасқа еркін қосылудың ең қолайлы жолы. Ойындық ортада олар өз мүмкіндігін байқап, кіші қадаммен табысқа жетеді, бұл өзіне деген сенімді күшейтеді. Педагог ойын тапсырмаларын баланың жеке қажеттілігіне бейімдеп, қолдау көрсеткенде, әлеуметтік және сөйлеу дағдылары біртіндеп қалыптасады.

Осы тұрғыдан алғанда ойын тек дамытушы ғана емес, оңалту функциясын да атқарады.

ҚОРЫТЫНДЫ

Ойын — мектепке дейінгі балалардың жан-жақты дамуын қамтамасыз ететін табиғи және қуатты құрал. Ол баланың ойлауын, тілін, сезімін, қимылын, мінез-құлқын, қарым-қатынасын кешенді түрде жетілдіреді.

Балабақшада ойын әрекетін ғылыми негізде ұйымдастыру, оны тәрбие мен оқытудың барлық бағытымен ұштастыру — баланың болашақтағы табысты дамуының кепілі.

Сондықтан ойын тек уақыт өткізу құралы емес, педагогикалық үдерістің өзегі ретінде қарастырылуы тиіс.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Ұзақбаева С.А. Мектепке дейінгі тәрбие негіздері. – Алматы: Педагогикалық баспа, 2018.
2. Сейсенбаева А.Қ. Мектепке дейінгі педагогика. – Алматы: Университет баспасы, 2019.
3. Жұмабекова Ф.Н. Мектепке дейінгі ұйымдарда ойын арқылы оқыту әдістемесі. – Алматы, 2020.
4. Баймұханбетова Г.К. Балабақшадағы ойын технологиясы. – Шымкент: Әдістемелік құрал, 2021.
5. «Балабақша» журналы. – Мектепке дейінгі ұйымдардағы ойын әрекеті тәжірибесі. – 2021–2024 жж.
6. «Мектепке дейінгі білім беру» журналы. – Дамытушы ойындар және әдістемелік ұсыныстар. – 2020–2024 жж.
7. «Отбасы және балабақша» журналы. – Баланың ойын арқылы әлеуметтік дамуы. – 2019–2023 жж.
8. Ким Д., Әбдіжапарова Л. Мектепке дейінгі жаста ойын арқылы дамытудың теориясы мен практикасы. – Нұр-Сұлтан, 2021.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.